

Internationale integratie

Auteur(s):

Went, R.

Verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en het International Institute for Research and Education (IIRE) in Amsterdam.

Verschenen in:

ESB, 84e jaargang, nr. 4206, pagina 415, 28 mei 1999

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

uit, de, vakliteratuur, handel

Harvard-econoom Dani Rodrik stelt het ene na het andere heilige huisje van de dominante economische orthodoxie ter discussie. In 1997 betoogde hij dat economen de angst van burgers voor globalisering ten onrechte makkelijk van de hand wijzen en moeten erkennen dat sociale stabiliteit en globalisering vaak met elkaar op gespannen voet staan. Vorig jaar concludeerde de zichzelf neoklassiek econoom noemende Rodrik uit onderzoek onder bijna honderd landen dat er geen bewijs is voor de stelling dat landen zonder kapitaalcontroles er economisch beter aan toe zijn. En in zijn nieuwste boek keert hij zich tegen het basisidee van het "marktgeoriënteerde model en de neoliberale benadering" dat er een relatie bestaat tussen de openheid van ontwikkelingslanden en de omvang van hun investeringen ¹.

Beleidsmakers overal ter wereld openen hun markten op grond van de belofte dat internationale economische integratie bevorderlijk is voor economische prestaties. Ontwikkelingslanden verminderen tarifaire en andere belemmeringen op handel en stellen zich open voor internationale kapitaalstromen in de verwachting dat de economische groei daardoor zal toenemen, de armoede bestreden kan worden en de kwaliteit van het leven voor de bevolking zal verbeteren. Maar er is geen overtuigend bewijs dat geringere handelsbarrières en kapitaalstromen systematisch tot dat resultaat leiden. Rodrik vindt voor de periode 1975-1994 slechts zwakke correlaties tussen economische groei en indicatoren voor handelsopenheid en openheid voor kapitaalstromen. Macro-economische stabiliteit en investeringsgroei blijken veel belangrijker te zijn.

In de naoorlogse 'gouden jaren' tot 1973 ging het met de meeste ontwikkelingslanden heel wat beter dan daarna. Veel landen kenden toen groeicijfers zonder precedent in de geschiedenis van de wereldeconomie. In 42 ontwikkelingslanden - waaronder twaalf uit Zuid-Amerika, zes uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika, en zelfs twaalf uit de Afrikaanse Sub-Sahara - groeide de economie jaarlijks met meer dan 2,5% per capita van tenminste 1960 tot de eerste oliecrisis. Slechts tien van de landen waarover cijfers beschikbaar zijn groeiden gedurende deze jaren niet. Rodrik besteedt veel aandacht aan deze vroegere successen, omdat het huidige beleid, dat gekarakteriseerd wordt door vrijhandel en vrije markten met een minimale rol voor overheden, naar zijn mening gebaseerd is op een misleidende interpretatie van deze geschiedenis. De meeste landen die het toen goed deden volgden een strategie van industrialisatie door importsubstitutie, maar volgens de nu gangbare orthodoxie was die politiek een mislukking ². Onjuist, meent Rodrik. In tegenstelling tot wat tegenwoordig wordt beweerd leidde door importsubstitutie geproduceerde groei niet tot enorme economiewijde inefficiënties.

Maar in de meeste landen nam de groei na 1973 aanmerkelijk af. De mediane groeivoet voor alle ontwikkelingslanden daalde van 2,6% gedurende de periode 1960-1973, via 0,9% in 1973-1984, tot 0,8% in 1984-1994. De oorzaak voor deze groeidaling moet volgens Rodrik echter niet in de importsubstitutie-strategie gezocht worden, want er zijn geen redenen waarom *micro*-economisch beleid, zoals industrialisatie door importsubstitutie, noodzakelijkerwijs en systematisch geassocieerd zou moeten worden met macro-economische onevenwichtigheden. De werkelijke reden voor de economische ineenstorting van veel landen ligt in hun onvermogen om het macro-economisch beleid adequaat aan te passen aan de externe schokken die hen in de jaren na 1973 troffen: het einde van het Bretton Woods systeem, twee belangrijke oliecrises, heftige prijsschommelingen voor andere grondstoffen, en de sterke renteverhoging van begin jaren tachtig nadat FED-voorzitter Volcker overging op een krappe geldpolitiek.

We komen daarmee bij Rodrik's conclusies. De dieperliggende determinanten van groeiprestaties sinds de jaren zeventig lokaliseert hij in het (on)vermogen van instituties binnen landen om distributieve conflicten als gevolg van externe schokken op te vangen. Openheid kan een bron van veel economische voordelen zijn. Import van investeringen en intermediaire goederen, transfer van ideeën en technologie, of toegang tot buitenlandse besparingen kunnen landen helpen traditionele obstakels voor snelle groei te omzeilen. Maar het zijn slechts potentiële voordelen, die niet gerealiseerd kunnen worden zonder complementaire binnenlandse instituties en beleid. De landen die het in de naoorlogse jaren goed hebben gedaan waren degenen die een binnenlandse investeringsstrategie wisten te formuleren door het hoofd te bieden aan turbulentie in de wereldeconomie en de met openheid gepaard gaande grotere ongelijkheid. Cruciale institutionele factoren daarin waren volgens Rodrik onder andere civiele en politieke vrijheden, vrije vakbonden en sociale bescherming. Beleidsmakers moeten zich daarom niet blindstaren op internationale economische integratie, maar zich richten op de fundamentele determinanten van economische groei: investeringen, macro-economische stabiliteit, menselijk kapitaal, en goed bestuur

2 Zie bijvoorbeeld A. Krueger, Trade policy and economic development: how we learn, *American Economic Review*, 1987, nr. 1, blz.1-23.

Copyright © 1999 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)